

Світлана Коваль

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Сергій Пономаренко

студент гр. ФПФМ-21,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ: СУЧАСНІСТЬ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Російське повномасштабне вторгнення в Україну призвело до нових надзвичайних викликів для українського суспільства на всіх рівнях реалізації процесів, які відбуваються в країні. Внаслідок військового конфлікту завдано значної шкоди виробничій, транспортній інфраструктурі, житловому фонду, а також установам та організаціям, які забезпечують важливі соціальні функції та забезпечують функціонування критичної інфраструктури [1].

Війна обмежила можливості формування доходів бюджетів, як за загальнодержавному рівні, так і на рівні місцевих бюджетів через зменшення надходжень та зниження податкового навантаження на населення та бізнес. При цьому потреби у фінансуванні діяльності бюджетних установ, надання соціальної підтримки населенню залишилися незмінними або навіть зросли. Крім того, зросли витрати, пов'язані з обороноздатністю та підтримкою економіки.

Такі складні умови стали викликом для ефективного управління ресурсами та змусили уряд та місцеві органи влади шукати нові шляхи фінансування та розглядати можливості для забезпечення життєво важливих потреб суспільства та держави.

Залучення коштів до бюджетів територіальних громад може відбуватися за допомогою різних методів та джерел фінансування [2, с. 34]. Традиційні джерела залучення коштів до бюджетів територіальних громад представлено на рис. 1.

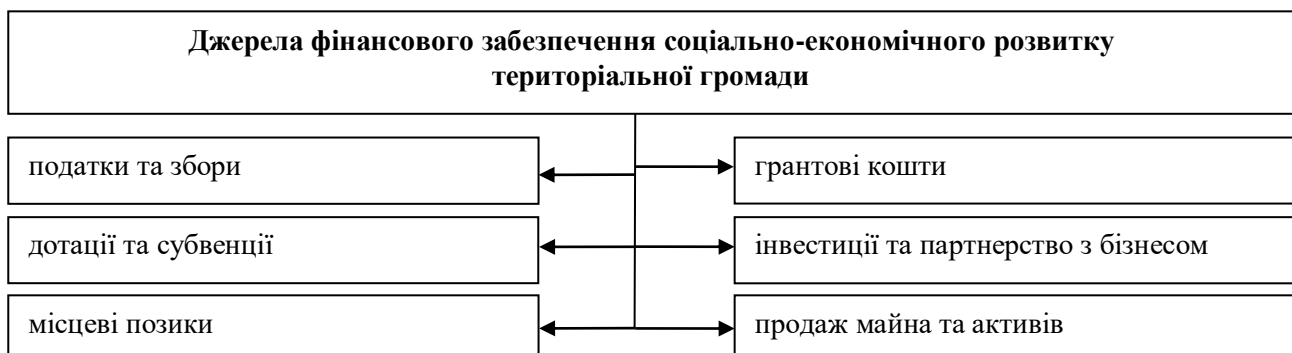

Рис. 1. Джерела фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку територіальної громади

До бюджетів територіальних громад надходять податки та збори від суб'єктів господарювання та громадян. Дотації та субвенції, що надходять від центральних та регіональних органів влади призначені для вирішення конкретних проблем або проектів на місцевому рівні [3, с. 134].

Перспективним напрямом залучення коштів до бюджетів територіальних громад є отримання грантів від міжнародних та національних організацій, шляхом участі у проектах, які фінансуються з бюджетів інших органів або міжнародними фінансовими інституціями.

Важливим джерелом соціально-економічного розвитку територіальної громади є інвестиції приватних підприємств, для чого необхідно підтримувати та розвивати партнерські відносини з бізнесом для спільних проектів.

На всіх етапах пошуку, залучення та використання фінансових ресурсів важливо, щоб громади виважено планували та ефективно використовували фінансові ресурси з урахуванням інтересів мешканців громади. Іншими словами, необхідно забезпечити відкритий і прозорий бюджетний процес, ефективне та відповідальне управління фінансами на рівнях територіальної громади.

Післявоєнний період вимагатиме додаткових заходів щодо залучення коштів до бюджетів територіальних громад для їх відновлення і розвитку (рис. 2).

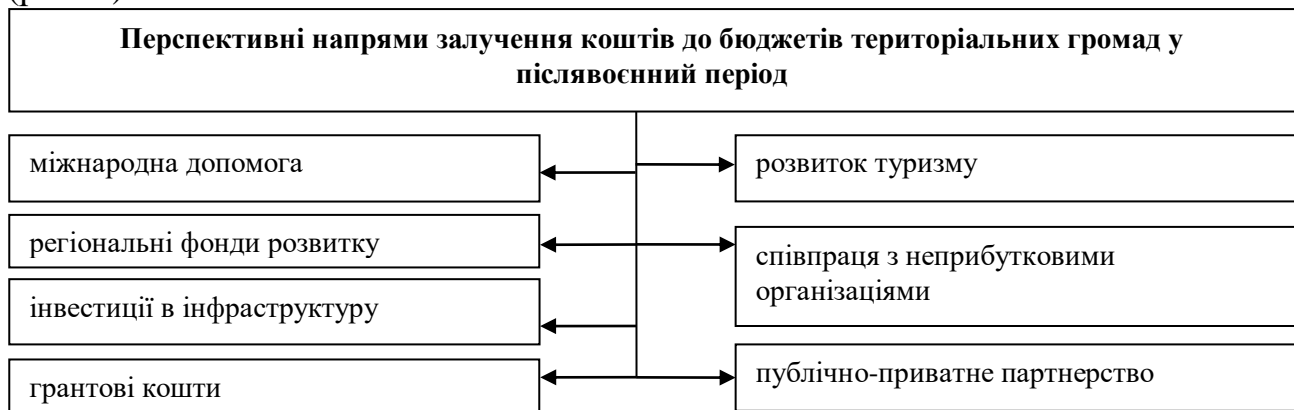

Рис. 2. Перспективні напрями залучення коштів до бюджетів територіальних громад у післявоєнний період

Як свідчить досвід, у післявоєнний період міжнародні організації та країни часто надають допомогу для відновлення та розвитку постраждалих регіонів. Така допомога може бути в основі фінансових дотацій, грантів або технічної допомоги.

Можливим джерелом фінансового забезпечення післявоєнного відновлення та розвитку територіальних громад можуть стати спеціальні фонди та програми фінансування постраждалих територій. Такі фонди можуть надавати фінансову підтримку для інфраструктурних проектів, соціальних програм та відновлення економіки загалом.

У післявоєнний період територіальних громад можуть отримувати інвестиційні ресурси для будівництва та відновлення інфраструктурних

об'єктів (мости, транспортні шляхи) та установ соціальної сфери (школи, лікарні та інші об'єкти). Надходження фінансових ресурсів може бути забезпечено через державні програми чи приватні інвестиції.

Післявоєнний період може бути часом для розвитку туризму, який забезпечить надходження додаткових фінансових ресурсів у регіон. Приваблення туристів може вимагати інвестицій в туристичну інфраструктуру та рекламу регіону.

Неприбуткові організації та фонди також можуть надавати фінансову підтримку для гуманітарних проектів у регіонах, які постраждали внаслідок активних воєнних дій.

Особливо перспективним напрямом додаткового залучення коштів до бюджетів територіальних громад є розвиток публічно-приватних партнерств та місцевих ініціатив. Така співпраця сприятиме створенню нових джерел фінансування та спільних проектів для розвитку територіальної громади [3].

Важливо планувати та використовувати ці ресурси, спрямовуючи їх на відновлення, розвиток та підтримку потреб місцевого населення після війни.

Список використаних джерел:

1. Як війна вплинула на бюджети територіальних громад: дослідження Програми USAID DOBRE. 26.10.2023 р. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17356>
2. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика / за заг. ред. О. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 280 с.
3. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.
4. Забаштанський М. М., Коваль С. Л. Державно-приватне партнерство як інструмент фінансового забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я. *Ефективна економіка*. 2023. № 3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1269/1278>.